

Ewa Dubas-Urwanowicz
Białystok

Wesele Jana Zamoyskiego z Gryzeldą Batorówną

Źródło znajduje się w zbiorach lwowskiego Ossolineum [obecnie Biblioteka Akademiji Nauk Ukrainy im. W. Stefanyka; dop. – E. D.-U.], pod sygnaturą nr 493/II. Nie jest to jedyny zachowany opis trzeciego spośród czterech ślubów kanclerza i hetmana wielkiego koronnego. Prawie identyczny (z niewielkimi skrótami) opis znajduje się w AGAD, w zbiorach Archiwum Publicznego Potockich pod sygnaturą 53, k. 242–248. Inne informacje o tym związku można znaleźć w czołowych archiwach polskich. Poza korespondencją, znajdującą się m.in. w wydanych drukiem listach Jana Zamoyskiego, w trzecim tomie *Archiwum Jana Zamoyskiego*, ślady wskazujące na opinie o trzecim weselu Jana Zamoyskiego można znaleźć w zbiorach XX Czartoryskich w Krakowie, w Bibliotece PAU/PAN w Krakowie, w Ossolineum we Wrocławiu. Na szczególną uwagę zasługują źródła ze zbiorów kórnickich. Relacja z tych uroczystości znajduje się także w *Kronice Marcina Bielskiego*¹, będącej w tym okresie już kontynuacją historiograficzną syna Marcina, Joachima, jak i w dziele Reinholda Heidensteina². Wybrany przeze mnie rękopis, przedstawiający wesele Gryzeldy Batorówny i Jana Zamoyskiego jest najbogatszy w swej treści ze wszystkich znanych mi relacji z tej uroczystości.

Jan Zamoyski żenił się czterokrotnie. Trzy pierwsze małżeństwa były wyznacznikami i słupami granicznymi jego błyskotliwej kariery politycznej. Czwarte, wprawdzie odrobinę mniej świetne niż trzecie, zapewniło mu dziedzica. Pierwszą jego żoną była Anna Ossolińska, córka Jana chorążego lubelskiego³, bratanica Hieronima kasztelana sandomierskiego, działacza egzekucyjnego, po-

¹ [Marcin Bielski] *Kronika Marcina Bielskiego, niegdyś w Krakowie drukowana, teraz znowu z doprowadzeniem aż do Augusta III przedrukowana*, w: *Zbiór dziejopisów polskich we czterech tomach zawarty*, t. 1, Warszawa 1764;

² [Reinhold Heidenstein] *Reinholda Heidensteina sekretarza królewskiego Dzieje Polski od śmierci Zygmunta Augusta do roku 1594*, t. 1–2, Petersburg 1857.

³ [K. Niesiecki] *Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego S.J.*, wyd. J.N. Bobrowicz, t. 7, s. 149. Małżeństwo było zawarte w roku 1570, Anna Zamoyska z Ossolińskich zmarła w 1572 roku.

pularnego wśród szlachty. Drugie małżeństwo, o które od jakiegoś czasu zabiegał, zawarł w grudniu 1577 roku, już jako podkanclerzy (został nim na sejmie koronacyjnym Stefana Batorego, w maju 1576 roku). Wybranką była Krystyna Radziwiłłówna, córka zmarłego w 1565 roku Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła. Niechętny temu mariażowi był stryj panny, Mikołaj „Rudy” Radziwiłł. Bardziej przychylnym okiem patrzyli na przyszłego szwagra bracia Krystyny: Mikołaj Krzysztof „Sierotka” i jego młodsi bracia: Jerzy, Albrecht i Stanisław. Trzeci raz zenił się 12 czerwca 1583 roku z Gryzeldą Batorówną bratanicą królewską (Gryzelda zmarła w połogu w 1589 roku). Czwartą żoną kanclerza była Barbara Tarnowska, córka Stanisława – kasztelana, a potem wojewody sandomierskiego⁴.

Oprawy każdego z czterech ślubów Jana Zamoyskiego mogą stać się odbiciem drogi kariery, jaką przebył: od syna średnioszlacheckiego do pierwszego w Rzeczypospolitej dostojnika.

Nie zatrzymując się na dwóch pierwszych związkach małżeńskich Jana Zamoyskiego, zwrócić trzeba uwagę, iż ślub z Gryzeldą Batorówną, córką zmarłego w 1581 roku Krzysztofa Batorego, był okresem największego tryumfu kanclerza wielkiego koronnego. W 1583 roku był bez wątpienia drugą po królu osobą w państwie, w państwie, którym jednym z czołowych wartości ustrojowych był wszak egalitaryzm szlachecki. Nie wdając się w tym miejscu w analizę układu politycznego istniejącego w tym czasie w Rzeczypospolitej, zwrócić trzeba uwagę na wartość merytoryczną prezentowanego źródła.

Na ślub Gryzeldy i Jana Zamoyskiego, na 12 czerwca 1583 roku, do Krakowa zaproszeni zostali przez „pana młodego” wszyscy senatorowie, elity czołowych miast, a informacje o przyszłym związku dotarły również za granice państwa (zadbał o to kanclerz)⁵. Rozmach w wachlarzu zaproszonych gości świadczy nie tylko o pozycji Zamoyskiego, raczej o jego aspiracjach bardziej lub mniej zakamuflowanych. Świadczy o tym także oprawa artystyczna, przepych i bogactwo towarzyszące uroczystości. Wesele miało olśnić tłumy, pokazać pozycję Jana Zamoyskiego w państwie, zawiązać nowe więzy, ugruntować wierność zaplecza politycznego i włączyć doń tych, którzy się do tego gremium nie zaliczali. Miały utożsamić niedawne sukcesy militarne króla w wojnie z Moskwą, z osiągnięciami wojskowymi hetmana. Czy oczekiwania Zamoyskiego związane z oprawą tej uroczystości zostały zrealizowane?

⁴ Małżeństwo zostało zawarte w 1592 roku, a w 1594, urodził się jedyny syn kanclerza, Tomasz Zamoyski.

⁵ W trzecim tomie *Archiwum Jana Zamoyskiego* znajduje się szereg listów kanclerza do czołowych postaci życia politycznego Rzeczypospolitej, z okresu poprzedzającego wesele, od kwietnia do czerwca 1583 roku, z zaproszeniem na ślub z Gryzeldą, i z informacjami osób przygotowujących przyjazd bratanicy królewskiej m.in. List do Jerzego Radziwiłła, Marcina Kromera, Gdańszczan. Zob. *Archiwum Jana Zamoyskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego*, t. 3: 1582–1584, wyd. J. Siemieński, Warszawa 1913, ss. 161–162, 167–173, 183–184, 187–189.

Wpływ tego ożenku na politykę wewnętrzną w państwie jest przedmiotem zainteresowań historyków od kilku pokoleń. Niektórzy z zaproszonych gości nie przybyli osobiście, przysłali więc listy gratulacyjne bądź też byli zastępowani przez swoich posłów. Analiza składu osobowego gości, a także osób występujących w uroczystościach towarzyszących weselu jest kapitalnym źródłem do poznania układu politycznego istniejącego w tym czasie w państwie polsko-litewskim. Osoby obecne na uroczystości, wymienione w źródle, to wprawdzie elity polityczne ówczesnego państwa polsko-litewskiego, nie znaczy to jednak, że goście uczestniczący obecni w Krakowie w czerwcu 1583 to przyjaciele króla i kanclerza.

Szczegółowy opis ówczesnej aktywności króla, Zamoyskiego i królowej Anny Jagiellonki może być podstawą dociekań o wzajemnych relacjach między tymi osobami.

Podczas trwania uroczystości weselnych odbyła się, jak wskazuje na to prezentowane źródło, kolejna już konwokacja senatu, gremium, które zwoływał Stefan Batory w okresie między sejmami. Ten nowy typ zgromadzenia był bardzo źle widziany przez masy szlacheckie. Zdaniem rycerstwa pozasejmowe spotkania monarchy z senatorami godziły w zasadę równości szlacheckiej, ograniczały rolę parlamentu, a zwłaszcza rolę szlachty, która właśnie dzięki systemowi przedstawicielskiemu posiadała pełną podmiotowość polityczną.

I wreszcie prezentowane źródło ma wielką wartość dla badań kultury końca XVI stulecia. Odniesienia do kultury antycznej sytuują uroczystość w renesansie, a przepych, bogactwo, kontrasty i zastosowane „efekty specjalne” wskazują na nadchodzącą nową epokę kulturową.

**Biblioteka Akademiji Nauk Ukrainy im. W. Stefanyka we Lwowie,
rkps Ossolineum nr 493/II, k. 138–144v:
Wesele Jana Zamoyskiego Canclerza y Hetmana Wielkiego Korony Polskiej
w Krakowie Roku Pańskiego 1583**

[k. 138] Roku 1583 wesele Jana Zamoyskiego kanclerza i hetmana wielkiego koronnego etc. z Gryzeldą Krzysztofa wojewody siedmiogrodzkiego córką nastąpiło, której sam król S T E PAN jako synowicy swej wyprawował. Jako się wiele gości z obydwu stron zjechało [k. 138v], a w tym że też panna młoda do Niepołomic przyjechała. Wyjechało przeciwko niej wiele pań zacnych z królową. Naprzód dwie hrabianki Tęczyńskie⁶, Jadwiga Myszkowska wdowa wo-

⁶ Chodzi prawdopodobnie o dwie z trzech córek Andrzeja Tęczyńskiego, wojewody krakowskiego, starosty zatorskiego, oświęcimskiego i hrubieszowskiego (+ w 1589 r.). Były to Agnieszka, późniejsza Firlejowa, wojewodzina krakowska; Katarzyna, późniejsza Gostomska, wojewodzina kaliska i Izabela, prawdopodobnie zakonnica. Zob. [K. Niesiecki] *Herbarz Polski*, t. 9, Lipsk 1842, s. 65.

jewodzina krakowska⁷, i Katarzyna księżna Radziwiłłowa kasztelanka trocka⁸, Zofia Oleśnicka siostrzenica rodzona hetmańska kasztelanka, koronna podskarbina Dulcka, która skoro po tym weselu umarła⁹, i wiele innych pań z nimi przyjechało. Po tym, że sam pan hetman w dosyć ozdobnym poczcie przyjechał, przy którym wiele panów i panią strojno i ochędoźnie w pocztach niemałych wjechało.

A przed tym marszałek koronny Andrzej Opaliński¹⁰ wielkopolski generał z domu Łódzia z kasztelanem sandomierskim¹¹ i z Pawłem Korytkiem¹² kasztelanem przemyskim z domu Koźlerogi, z Janem Fredrą kasztelanem sanockim¹³, z Janem Tomaszem Drohojowskim starostą przemyskim¹⁴ aż do granice węgierskiej wyjechali, wszyscy w poczciech niemałych z małżonkami swemi, a osobliwie marszałek, który miał ozdobny poczet knechtów w żółtej a błę-

⁷ Jadwiga z Tęczyńskich Myszkowska, żona Stanisława Myszkowskiego wojewody krakowskiego, zmarłego w r. 1570, córka Andrzeja Tęczyńskiego kasztelana krakowskiego, 1-voto żona Barłomieja Zebrzydowskiego, wojewody brzeskiego; należała do patronów zboru kalwińskiego w Krakowie. Zob. H. Kowalska, *Stanisław z Mirowa Myszkowski, h. Jastrzębiec*, w: PSB, t. 22, s. 398–399.

⁸ Chodzi o Katarzynę z Tęczyńskich Radziwiłłową kasztelanową trocką, trzecią żonę Krzysztofa Radziwiłła „Pioruna”, 1-voto Olelkowiczową Słucką. Krzysztof Radziwiłł poślubił ją 17 X 1582 r. Zob. H. Lulewicz, *Radziwiłł Krzysztof zwany Piorunem, h. Trąby (1547–1603)*, PSB, t. 30, s. 274.

⁹ Zofia z Oleśnickich Dulcka, poślubiona Janowi Dulskiemu podskarbiemu koronnemu w czerwcu 1582 roku, zmarła latem 1583. Zob. K. Lepszy, *Dulski Jan (+ 1590), h. Przegonia, kasztelan chełmiński, podskarbi koronny*, PSB, t. 5, s. 461–462. Jan Dulski, w drugim bezkrólewiu zwolennik Habsburga, pozyskany został przez Jana Zamoyskiego dla Stefana Batorego.

¹⁰ Andrzej z Bnina Opaliński, h. Łódzia (1540–1593), marszałek wielki koronny, starosta generalny wielkopolski, syn Macieja, jeden z wykonawców testamentu królewskiego. Zob. W. Dworzaczek, *Andrzej z Bnina Opaliński, h. Łódzia (1540–1593)*, marszałek wielki koronny, PSB, t. 24, s. 72–78.

¹¹ Stanisław Tarnowski, od 27 marca 1582 roku kasztelan sandomierski, poprzednio kasztelan radomski, w drugim bezkrólewiu stronnik Habsburgów, w 1583 przyjaciel polityczny Jana Zamoyskiego. Jego córka Barbara będzie czwartą żoną Jana Zamoyskiego i matką jego jedyne syna, Tomasza.

¹² Prawdopodobnie Paweł Korytko, od 3 czerwca kasztelan przemyski, poprzednio podkomorzy lwowski. Zob. *Urzednicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku (ziemie halicka, lwowska, przemyska, sanocka)*. Spisy, opr. K. Przyboś, Wrocław 1987, s. 202.

¹³ Jan Fredro, od 27 III 1583 kasztelan sanocki, potem (od 1587) kasztelan przemyski. Zob. *Urzednicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku...*, s. 263. Wg W. Czaplńskiego kasztelanem sanockim był od 1578 roku, po Janie Herburcie. Zob. W. Czaplński, *Jan Fredro h. Bończa (+ ok. 1591)*, PSB, t. 7, s. 118–119.

¹⁴ Jan Tomasz Drohojowski, h. Korczak, w tym momencie starosta przemyski, od 1589 referendarz koronny, kuzyn Jana Zamoyskiego przez Herburtów i Fredrów. Miał duże wpływy wśród szlachty ruskiej, wykorzystywał je w okresie kryzysu batoriańskiego broniąc linii politycznej króla i kanclerza. Zob. K. Lepszy, *Drohojowski Jan Tomasz, h. Korczak (zm. 1605), referendarz koronny, starosta przemyski*, PSB, t. 5, s. 382–385; *Urzednicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku*, Spisy, opr. K. Przyboś, Wrocław 1987, s. 238.

kitnej szachowanej barwie, a krom inszych szlachciców znacznych, których było niemało, ze Panią też było ze dwieście Węgrów, wszyscy lampartami przepasani wedle zwyczaju swej ziemi. Zsiadła panna jadąc do Krakowa z onemi paniami [k. 139], który już było pięknie przychędożono. Sam Pan Hetman do niej przyjechał z onymi wszystkimi pany. Wyszło przeciwko niemu wiele panów i pań. Panna z wielą pań drugich, zwłaszcza węgierskich została w domu. Tam, gdy wchodził pan hetman, wprowadzana panna od pana marszałka koronnego przeciwko niemu, na pół izby przywitał ją, a mówił do niej po łacinie, bo ten język dobrze rozumiała. Po tym od Piotra Myszkowskiego¹⁵ biskupa krakowskiego imieniem królewskim pozdrowiona y przywitana była. Wsiadli po tym na konie, a panie na wozy, gdzie pannę porządnie przez Kazimierz na zamek krakowski prowadziły. Naprzód marszałków poczet, potem Węgrowie za nimi, i one panięta, którzy przeciwko pannie z panem hetmanem wyjeżdżali, a na ostatku sam pan hetman z przedniejszemi pany, za którym jechała panna. Przyjechawszy na zamek do pokoju nagotowanego wysiadła panna po tym do królowej od marszałka przyprowadzona, którą przywitawszy z paniami węgierskimi nazad odprowadzona.

Po tym dnia 12 czerwca, gdy czas był naznaczony ślubowi y weselu, wiele panów y posłów od drugich, jedni od króla, drudzy od hetmana, jako do młodego pana się schodzili.

[k. 139v] Weszli po tym do kościoła gdzie Mszy Ś. y kazania słuchali. Skoro po Mszy poszli do królowej, kiedy też panna od marszałka koronnego z paniami i z pannami węgierskimi prowadzona była, tam im Marcin Białobrzeski biskup kamieniecki¹⁶ ślub dawał¹⁷.

Poszli po tym na salę, kędy stoły nagotowane były do obiadu. Tam naprzód siadł Król na Majestacie kosztownie i ozdobnie przybranym królowa, po lewej ręce, potym panna, podle panny hetman, albo raczej pan młody, podle niego

¹⁵ Piotr Myszkowski, h. Jastrzębiec (ok. 1510–1591), podkanclerzy koronny, biskup płocki, potem krakowski, syn Jana.

¹⁶ Marcin Białobrzeski (+ 1586), opat, biskup kamieniecki od 1576 roku. Należał do osób z bliskiego kręgu Stefana Batorego. Był jego posłem na pogrzeb brata królewskiego Krzysztofa. On także przywiózł Gryzeldę Batorównę do Korony. Zob. W. Budka, *Marcin Białobrzeski (+ 1586), opat, biskup, dyplomata i pisarz religijny*, PSB, t. 2, s. 14–15.

¹⁷ Wiadomo, iż były pewne perturbacje związane z wyznaniem panny młodej. Była ona luteranką i żaden z biskupów nie chciał dać parze ślubu. Starania Jana Zamoyskiego o dyspensę u nuncjusza papieskiego spełzły na niczym. W końcu ślubu Gryzeldzie Batorównie zgodził się udzielić Marcin Białobrzeski biskup kamieniecki. Interesujące jest stanowisko Jana Zamoyskiego w kwestii odmienności wyznania jego przyszłej małżonki. Kiedy okazało się, że Gryzelda Batorówna zwróciła się poprzez swoje dwórki, Węgierki, do kanclerza, iż nie będzie zmieniała swej konfesji, kanclerz odpowiedział: *...nikogo nawracać nie chcę, ani jej przywodzić nie będę, tego też jej bronić nie będę, aby nie miała przede mną wiary swej wyznawać, a on też jej swojej. I na tem też stanęło...*Zob. B. Ossol 3174/III, k. 58 v: „Fragmenty opisu wesela Jana Zamoyskiego z Gryzeldą Batorówną wyjęty przez [prawdopodobnie, S. W. Broela Pl atera] z rękopisu kórnickiego.

Baltazar i Andrzej synowcowie królewscy, synowie Andrzeja Batorego, po tym posłowie od niektórych książąt, panowie radni i panie, wszyscy wedle zwyczaju i godności swej miejsca zasiadły; panowie po prawym boku królewskim, panie po lewym wedle królowej. A byli ci panowie: legat papieski¹⁸, poseł Jerzego Ansbacha brandenburskiego margrabie, ksiądz pruski¹⁹, poseł wojewody siedmiogrodzkiego, synowca królewskiego²⁰, poseł księcia kurlandzkiego²¹. Po tym panowie węgierscy przedniejsi: Jan Iffin [nazwisko nieczytelne], Krzysztof Bamfi, Gabriel Czaly. Panie zasię: Krystyna z [nazwisko nieczytelne], Jeryzyna Bebekowa, y Anna Perwezyna, która przed tym była za Jerzym Bamffim. Potem panowie polscy. Naprzód Piotr Myszkowski z Mirowa biskup krakowski ksiądz siewierskie, Piotr Dunin Wolski płocki²², Jan Boruchowski z Bylina podkanclerzy koronny²³, [k. 140] Marcin Białobrzegi biskup kamieniecki, opat mogilnicki. Po tym zaraz Walenty Dembiński kasztelan krakowski, Andrzej hrabia z Tęczyna wojewoda krakowski²⁴, Stanisław Szafraniec z Pieskowej Skały wojewoda sandomierski²⁵ Krzysztof Radziwiłł na Dubinkach i Birzach ksiądz, kasztelan trocki, podkanclerzy i hetman polny Wielkiego Księstwa Litewskiego²⁶, Piotr

¹⁸ Alberto Bolognietti, nuncjusz apostolski w Rzeczypospolitej w latach: 1581–1585. Zob. L. Boratyński, *Studia nad nuncjaturą polską Bolognietiego (1581–1585)*, Kraków 1906.

¹⁹ Jan Jerzy Hohenzollern, syn Joachima II Hektora, elektor brandenburski w latach: 1571–1598, brat późniejszego elektora brandenburskiego Joachima Fryderyka Hohenzollerna. J. E. Morby, *Dynastie świata*, Kraków 1994, s. 223.

²⁰ Synowcem królewskim panującym wówczas w Siedmiogrodzie był Zygmunt Batory, syn Krzysztofa wojewoda Siedmiogrodu w latach: 1581–1599, (w 1599 r. abdykował), ponowne rządy w latach: 1601–1602, w 1602, ponowna abdykacja, zmarł w roku 1613). Zob. J. E. Morby, *Dynastie świata...*, s. 271.

²¹ Gotharda Kettlera, księcia kurlandzkiego w latach: 1562–1587.

²² Piotr Dunin Wolski, syn Pawła, biskup płocki, kanclerz wielki koronny. Dplomata w służbie Zygmunta Augusta, Henryka Walezego i Stefana Batorego. Zmarł w 1590 r. Zob. [K. Niesiecki S.J.] *Herbarz Polski...*, t. 9, Lipsk 1842, s. 402.

²³ Jan Borukowski z Bielina (1524–1584), podkanclerzy koronny, biskup przemyski. Zaufany i lojalny współpracownik króla i kanclerza. Zob. Ks. J. Kwolek, *Borukowski Jan z Bielina (1524–1584), podkanclerzy koronny, biskup przemyski*, PSB, t. 2, s. 354–356.

²⁴ Andrzej Tęczynski, wojewoda krakowski, starosta zatorski, oświęcimski, zm. w 1589, syn Andrzeja kasztelana połanieckiego. Zob. [K. Niesiecki] *Herbarz Polski...*, t. 9, s. 65.

²⁵ Stanisław Szafraniec z Pieskowej Skały, wówczas jeszcze wojewoda sandomierski. Zrzeknie się województwa w proteście przeciwko polityce wewnętrznej Stefana Batorego. Zob. H. Kowalska, *Stanisław Szafraniec z Pieskowej Skały*, „Odrodzenie i Reformacja w Polsce”, t. 3, 1958.

²⁶ Krzysztof Radziwiłł H. Trąby, zwany Piorunem (1547–1603), hetman polny litewski, kasztelan trocki i podkanclerzy Wielkiego Księstwa Litewskiego, potem wojewoda wileński i hetman wielki litewski, młodszy syn Mikołaja „Rudego”, aktywnie włączający się w plany polityki zagranicznej Stefana Batorego, silnie związany z dworem. Po objęciu województwa wileńskiego, na wiele lat czołowa postać państwa litewskiego. Zob. H. Lulewicz, *Radziwiłł Krzysztof zwany Piorunem h. Trąby (1547–1603), Hetman polny litewski, kasztelan trocki i podkanclerzy...*, PSB, t. 30, s. 264–276.

Potulicki wojewoda brzeski²⁷, Konstanty książę Ostrogskie, wojewoda kijowski, marszałek ziemie wołyńskiej²⁸, Jan Tarło z Szczekarzowic wojewoda lubelski²⁹, Stanisław Żółkiewski wojewoda bełski³⁰, Stanisław Kryski z Drobinia wojewoda mazowiecki³¹, Janusz książę Zbarawskie wojewoda braclawski³², kasztelan sandomierski³³, Janusz hrabia z Tęczyna kasztelan wojnicki podkomorzy koronny³⁴, Jan Zborowski kasztelan gnieźnieński³⁵, Paweł Szczawiński kasztelan łęczycki, ochmistrz Królowej Jej Mści³⁶, Marcin Leśniowolski z Obór kasztelan podlaski³⁷, Stanisław Stadnicki kasztelan sądecki³⁸, Mikołaj Firlej z Dąbro-

²⁷ Piotr Potulicki h. Grzymała (zm. 1606), kolejno kasztelan przemęcki, wojewoda, początkowo płocki, potem brzeski kujawski, w końcu kaliski, syn Mikołaja wojewody brzesko kujawskiego, aktywnie włączający się w prowadzoną przez Stefana Batorego politykę wobec Prus Książęcych. Zob. S. Leitgeber, *Potulicki Piotr h. Grzymała, zwany Chodzieskim* (zm. 1606), PSB, t. 28, s. 252–255.

²⁸ Książę Konstanty Wasyl Ostrogski (ok. 1526–1608), marszałek ziemi wołyńskiej, wojewoda kijowski, młodszy syn Konstantego Ostrogskiego hetmana wielkiego litewskiego i Aleksandry z książąt Olelkowiczów. Wziął podobno udział w tym weselu wraz z synami, prawdopodobnie starszymi: Januszem i Konstantym. Zob. R. Chynczewska-Hennel, *Ostrogski Konstanty Wasyl, książę (ok. 1526–1608), marszałek ziemi wołyńskiej, wojewoda kijowski*, PSB, t. 24, s. 489–495.

²⁹ Jan Tarło ze Szczekarzowic, kasztelan małogojski 1563–65, radomski 1565–74, wojewoda lubelski w latach: 1574–1587, zmarł w 1587 roku. Zob. *Urządnicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku*. Spisy, opr. W. Kłaczewski, W. Urban, Kórnik 1991, s. 129.

³⁰ Stanisław Żółkiewski, syn Mikołaja, wojewoda bełski, od r. 1586 wojewoda ruski. Zmarł w 1588 roku, ojciec Stanisława kanclerza i hetmana wielkiego koronnego. Zob. [K. Niesiecki S.J.] *Herbarz Polski...*, t. 10, s. 183–184.

³¹ Stanisław Kryski h. Prawdzic (ok. 1536–1595), syn Pawła, wojewoda mazowiecki od 12 maja 1576 roku. Zob. R. Żelewski, *Kryski Stanisław h. Prawdzic (ok. 1536–1595), wojewoda mazowiecki*, PSB, t. 15, s. 486–488.

³² Książę Janusz Zbaraski, syn Mikołaja starosty krzemienieckiego, wojewoda braclawski, starosta krzemieniecki. Zmarł w 1608 roku. Był aktywnie zaangażowany w politykę wschodnią Stefana Batorego. Zob. [K. Niesiecki] *Herbarz Polski...*, t. 10, s. 117–118.

³³ Stanisław Tarnowski.

³⁴ Jan Tęczyński kasztelan wojnicki, podkomorzy wielki koronny, starosta lubelski i parczowski, syn Andrzeja kasztelana krakowskiego, brat Andrzeja wojewody krakowskiego. Zmarł w 1593 roku. Zob. [K. Niesiecki S. J.] *Herbarz Polski...*, t. 9, s. 67.

³⁵ Jan Zborowski, kasztelan gnieźnieński, starosta odolanowski, kieski, grudziądzki, wołpiński starosta, hetman nadworny koronny, trzeci w kolejności urodzenia syn Marcina kasztelana krakowskiego, brat Marcina starosty krzywińskiego, Piotra wojewody krakowskiego, Andrzeja marszałka nadwornego, Mikołaja starosty szydlowskiego, ryneburskiego i dzierżbińskiego, Samuela rotmistrza królewskiego i Krzysztofa podczaszego koronnego. Zob. [K. Niesiecki] *Herbarz Polski...*, t. 10, s. 131–136.

³⁶ Paweł Szczawiński h. Prawdzic (1529–1594/95), od 1576 roku kasztelan łęczycki, ochmistrz dworu królowej Anny. Zob. T. Nowak, *Szczawiński Paweł h. Prawdzic (1529–1594/95), kasztelan łęczycki*, PSB, t. 47, s. 203–206.

³⁷ Marcin Leśniowolski h. Kolumna, syn Jakuba, kasztelan podlaski od 1581 roku. W tym okresie ściśle współpracujący z królem i kanclerzem. Zob. H. Kowalska, *Leśniowolski Marcin h. Kolumna vel Roch (zm. 1593), kasztelan podlaski*, PSB, t. 17, s. 181–184.

³⁸ Stanisław Stadnicki kasztelan sądecki w latach: 1578–1583. Zmarł w 1583 roku. Zob. *Urządnicy województwa krakowskiego XVI–XVIII wieku*. Spisy, opr. S. Cynarski, A. Falniowska-Gradowska, Kórnik 1990, s. 119.

wice kasztelan biecki³⁹, referendarz koronny Mikołaj Ligęza z Bobrku kasztelan wiślicki⁴⁰, Jerzy Mniszek z Wielkich Kończyc, kasztelan radomski⁴¹, Jan Sienieński kasztelan żarnowski⁴², Paweł Korytko kasztelan przemyski, Jan Fredro z Pleszowice kasztelan sanocki, Stefan Grudziński kasztelan niekielski⁴³, Stanisław Radziwiński kasztelan zakroczymski starosta liwski⁴⁴, Jan Dulski kasztelan chełmiński podskarbi koronny⁴⁵, Andrzej Opaliński marszałek koronny generał wielkopolski [k. 140v], Andrzej Zborowski marszałek nadworny starosta radomski, księżęta Słuccy trzej⁴⁶, księżęta Ostrogskie⁴⁷, książe Roman Sanguszko Koszerski⁴⁸.

³⁹ Mikołaj Firlej z Dąbrowicy, herbu Lewart, najstarszy syn Jana marszałka wielkiego koronnego, w latach: 1562–1592 kasztelan biecki, starosta nowokorczyński w latach: 1585–1599, wojewoda krakowski: 1589–1600. Zob. *Urzednicy województwa krakowskiego XVI–XVIII wieku. Spisy...*, s. 224; K. Lepszy, *Firlej Mikołaj h. Lewart (zm. 1601), wojewoda krakowski*, PSB, t. 7, s. 12–15.

⁴⁰ Mikołaj Ligęza z Bobrku h. Półkozic (ok. 1530–1603), starosta biecki, od 1577 kasztelan wiślicki. Zob. H. Kowalska, *Ligęza Mikołaj z Bobrku h. Półkozic (ok. 1530–1603), starosta biecki, kasztelan wiślicki*, PSB, t. 17, s. 318–319.

⁴¹ Jerzy Mniszech z Wielkich Kończyc, h. własnego, syn Mikołaja, kasztelan radomski, potem wojewoda sandomierski. Zob. E. Opaliński, *Mniszech Jerzy z Wielkich Kończyc, h. własnego (ok. 1548–1613), kasztelan radomski, wojewoda sandomierski*, PSB, t. 21, s. 465–468.

⁴² Jan Sienieński h. Dębno, syn Dawida, kasztelan żarnowski, potem lwowski, wreszcie wojewoda podolski (zm. 1598/1599), Zob. H. Kowalska, *Siemieński Jan z Pomorzana h. Dębno (zm. 1598/1599), kasztelan żarnowski, potem lwowski, następnie wojewoda podolski*, PSB, t. 37, s. 183–188.

⁴³ Stefan Grudziński h. Grzymała, kasztelan nakielski, do 1576 roku, syn Stefana chorążego nakielskiego. Zmarł w 1588 roku. Zob. K. Lepszy, *Grudziński (Grodzieński, Grudzieński) Stefan, h. Grzymała, (zm. 1588), kasztelan nakielski*, PSB, t. 9, s. 47–48.

⁴⁴ Stanisław Radziwiński, h. Brodzic, syn Marcina, starosta liwski, kasztelan zakroczymski od 1582 roku, od 1584 kasztelan czerski, od 1588 roku wojewoda podlaski. Zmarł prawdopodobnie w 1591 roku. Zob. J. Choińska-Mika, *Radziwiński Stanisław h. Brodzic (zm. 1591?), starosta liwski, kasztelan zakroczymski, potem czerski, następnie wojewoda podlaski*, PSB, t. 30, s. 102–104.

⁴⁵ Jan Dulski, h. Przegonia, syn Wojciecha chorążego pomorskiego, kasztelan chełmiński, podskarbi koronny. Zob. K. Lepszy, *Dulski Jan (zm. 1590), h. Przegonia, kasztelan chełmiński, podskarbi koronny*, PSB, t. 5, s. 461–462.

⁴⁶ Prawdopodobnie chodzi o trzech żyjących wówczas synów Jerzego Juriewicza Słuckiego i Katarzyny z Tęczyńskich, którzy w roku 1582 dokonali podziału dóbr ojcowskich: Aleksandra (zmarł bezżennie w 1591 roku), Jana Szymona (zmarłego w 1592 roku) i Jerzego (zmarłego w 1586 roku). Na Janie Szymonie kończy się dynastia Olgierdowiczów. Zob. H. Kowalska, J. Wiśniewski, *Olelkowicz Jerzy (Jurij Juriewicz), (ok. 1531–1578), książę słucki. Był najstarszym synem Jerzego i Heleny z Radziwiłłów*, PSB, t. 33, s. 741–743.

⁴⁷ Mowa jest o Konstantym Wasylu Ostrogskim i jego dwóch z trzech synów, prawdopodobnie Konstantym i Januszu.

⁴⁸ Roman Romanowicz Sanguszko, syn Romana wojewody braclawskiego. Zob. J. Wolff, *Kniaźowie litewsko-ruscy*, Warszawa 1895, s. 436.

A zasię panowie posły swe przysłali. Stanisław Karnkowski arcybiskup gnieźnieński⁴⁹, Hieronim Rozrażewski biskup kujawski⁵⁰, Jerzy Radziwiłł biskup wileński⁵¹, Adam Pilchowski biskup chełmiński⁵², Stanisław hrabia z Górki wojewoda poznański⁵³, Mikołaj Radziwiłł wojewoda wileński, hetman najwyższy Wielkiego Księstwa Litewskiego⁵⁴, Mikołaj Mielecki wojewoda podolski⁵⁵, Ostafi Wołłowicz kasztelan wileński kanclerz Wielkiego Ks[ięstwa] Litewskiego⁵⁶, Jan Sierakowski wojewoda łęczycki⁵⁷, Jan Kiszka starosta żmudzki podczaszy Wiel-

⁴⁹ Stanisław Karnkowski, h. Junosza, syn Tadeusza (Dadźboga), urodzony w 1520 roku. Od 1568 roku biskup kujawski, od 1583 arcybiskup gnieźnieński (ingres 23 IV 1583 roku). Aktywny politycznie podczas całego okresu pełnienia urzędu senatora duchownego. Zmarł w 1603 roku. Zob. H. Kowalska, *Karnkowski Stanisław h. Junosza (1520–1603), prymas Polski*, PSB, t. 12, s. 77–82.

⁵⁰ Hieronim Rozrażewski, urodzony ok. roku 1546, syn Stanisława kasztelana rogozińskiego i Zuzanny z Myszkowskich, siostry Piotra Myszkowskiego biskupa płockiego, potem krakowskiego. Od 1582 roku biskup kujawski. Zmarł w 1600 roku. Zob. H. Kowalska, *Rozdrażewski (Rozrażewski) Hieronim h. Doliwa (ok. 1546–1600), biskup włocławski*, PSB, t. 32, s. 355–365.

⁵¹ Jerzy Radziwiłł, h. Trąby, syn Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, brat Mikołaja Krzysztofa „Sierotki”, Albrechta i Stanisława. Urodzony w 1556 roku, od 1582 roku namiestnik w Inflantach, od 1583 roku biskup wileński, od 4 grudnia 1584 roku kardynał, od 1592 roku biskup krakowski. Zmarł w 1600 roku. Zob. W. Müller, *Radziwiłł Jerzy h. Trąby (1556–1600), biskup wileński, gubernator Inflant, kardynał, biskup krakowski*, PSB, t. 30, s. 229–234.

⁵² Adam Pilchowski h. Rogala, od 1576 roku referendarz koronny, od 1578 roku biskup chełmiński. Wspierał Annę Jagiellonkę podczas dwóch pierwszych bezkrólewi. Zob. H. Kowalska, *Pilchowski (Pilichowski) Adam h. Rogala (zm. 1585), prepozyt warszawski, referendarz koronny, potem biskup chełmiński*, PSB, t. 26, s. 246–248.

⁵³ Stanisław Górka, h. Łodzia, syn Andrzeja kasztelana poznańskiego, urodzony w 1538 roku, wojewoda poznański. Umiał sobie pozyskać szlachtę, przede wszystkim wielkopolską. Jeden z przywódców opozycji antybatoriańskiej. Zob. K. Lepszy, *Górka Stanisław h. Łodzia (1538–1592), wojewoda poznański*, PSB, t. 8, s. 416–421.

⁵⁴ Mikołaj „Rudy” Radziwiłł, h. Trąby, syn Jerzego kasztelana wileńskiego, urodzony w roku 1512, rodzony brat Barbary, żony Zygmunta Augusta, brat stryjeczny Mikołaja „Czarnego”. Wojewoda trocki, hetman najwyższy litewski, wojewoda wileński i kanclerz w. litewski. Zmarł w roku 1584. Zob. H. Lulewicz, *Radziwiłł Mikołaj, zwany Rudym h. Trąby (1512–1584), wojewoda trocki i hetman najwyższy litewski, potem wojewoda wileński i kanclerz litewski, ponownie mianowany hetmanem w. lit.*, PSB, t. 30, s. 321–335.

⁵⁵ Mikołaj Mielecki, h. Gryf, syn Jana, wojewoda podolski, w tym momencie pojednany z Janem Zamoyskim. Zob. H. Kowalska, *Mikołaj Mielecki, h. Gryf, wojewoda podolski, hetman wielki koronny*, PSB, t. 20, s. 759–765.

⁵⁶ Ostafi (Eustachiusz) Wołłowicz, początkowo marszałek litewski i pisarz, od 1568 roku podkanclerzy i marszałek nadworny litewski, starosta brzeski i kobryński, od 1569 kasztelan trocki, potem kasztelan wileński i kanclerz wielki litewski. Zmarł w 1584 roku. Zob. [K. Niesiecki S.J.] *Herbarz Polski...*, t. 9, s. 415.

⁵⁷ Jan Sierakowski, h. Ogończyk (ok. 1498–1589), wojewoda łęczycki, syn Wacława chorążego brzesko-kujawskiego. Zob. K. Chłapowski, *Sierakowski Jan h. Ogończyk (ok. 1498–1589), poseł na sejm, wojewoda łęczycki*, PSB, t. 37, s. 259–266.

kiego Ks[ęstwa] Litewskiego⁵⁸, Adam [sic!] Wiśniowiecki⁵⁹ wojewoda wołyński, Grzegorz Zieliński wojewoda płocki, Anzelm Gostomski wojewoda rawski⁶⁰, Fabian Czema wojewoda malborski⁶¹, Jan Talwosz kasztelan żmudzki⁶², Jan Hlebowicz podskarbi Wielkiego Ks[ęstwa] Litewskiego⁶³, Stanisław hrabia z Lubiszyna Latalski starosta człuchowski⁶⁴.

Od miast zaś panowie posłowie toruńscy, elbląscy, gdańscy, posłów było 20. Skoro po obiedzie. Naprzód ze wszystkimi pany Król wyszedł, potem Królowa z panną młodą i z pannami wszystkimi, tam aż do wieczora tańcowali, potem pannę do łożnicy prowadzono, którą imieniem królewskim oddawał marszałek koronny, a od pana młodego dziękował biskup krakowski. Nazajutrz dnia 13 tegoż miesiąca, upominki od hetmana pani młodej [k. 141] oddawane były przez kasztelana sandomierskiego. Manelle z kamieńmi drogimi, łańcuchy, rostruchany i kubki rozmaite. Altembasy, złotogłowy, srebroglowy na szaty. Po tym od Króla y od Królowej; zatym od książąt wyżej pomienieni posłowie. Więc od panów, tak od tych, którzy tam sami byli, jako też y od drugich przez posły. Więc też od miast i prowincji posłowie winszujący pannie młodej szczęścia, według zwyczaju wszyscy upominki oddawali. Tym wszystkim dziękował Krzysztof Radziwiłł Książę na Dubinkach i Birzach kasztelan trocki. Tam znowu po obiedzie były tańce rozmaite, także i dnia trzeciego. Po tym król odjechał do Niepołomic, tam się myślistwem zabawiał. Hetman też roki jako starosta miejsca onego odsądzał. Dnia po tym trzeciego, gdy król z Niepołomic przyjechał, wszyscy panowie do niego się zjechali i rozmowy o sprawach Rzeczypospolitej mieli.

⁵⁸ Jan Kiszka h. Dąbrowa, syn Stanisława wojewody witebskiego. Podczaszym i starostą żmudzkim został w 1579 roku. Od 1588 roku kasztelan wileński, a od 1589 wojewoda brzeski. Zmarł w 1592 roku. Zob. J. Tazbir, *Kiszka Jan h. Dąbrowa (zm. 1592), kasztelan wileński wojewoda brzeski, wyznawca i protektor antytrynitaryzmu*, PSB, t. 12, s. 507–508.

⁵⁹ Właściwie Aleksander Wiśniowiecki, syn Iwana (Jana) Wiśniowieckiego, dzierżawcy czecherskiego i propojskiego. Książ Aleksander od roku 1568 był kasztelanem wołyński, w 1572 awansował na kasztelanę braclawską, a w 1576 został wojewodą wołyńskim. Zob. J. Wolff, *Kniaziowie litewsko-ruscy*, Warszawa 1895, s. 567–568.

⁶⁰ Anzelm Gostomski, syn Dobrogosta z linii Nałęczów-Gostomskich, urodzony w 1508 roku, wojewoda rawski. Autor „Gospodarstwa”, pierwszego podręcznika rolnictwa. Umarł w roku 1588. Zob. A. Podraza, *Gostomski Anzelm (ok. 1508–1588), wojewoda rawski*, PSB, t. 8, s. 362–364.

⁶¹ Fabian Czema, syn Achacego Czemy wojewody malborskiego, urodzony w r. 1539, od 1581 roku wojewoda malborski. Zmarł w roku 1605. Zob. Ks. P. Czapplewski, *Czema (Zehmen) Fabian (zm. 1605), wojewoda malborski*, PSB, t. 4, s. 328.

⁶² Jan Talwosz, kasztelan żmudzki, starosta dyneburski. Kasper Niesiecki w *Herbarzu*, t. , s. 4 daje mu imię „Mikołaj”.

⁶³ Jan Hlebowicz podskarbi Wielkiego Księstwa Litewskiego od 1580 roku, kasztelan miński, od 1586 wojewoda trocki. Zob. *Urządnicy centralni i dostojnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego. Spisy*, opr. H. Lulewicz, A. Rachuba, Kórnik 1994, s. 156.

⁶⁴ Stanisław Latalski, h. Prawdzic, syn Janusza (Jana) Latalskiego wojewody poznańskiego. Brat Jana i Jerzego. Starosta człuchowski. Starostwo to zostało mu scedowane prawdopodobnie przez ojca. Zob. I. Kaniewska, *Latalski Janusz (Jan) h. Prawdzic (zm. 1557)*, PSB, t. 16, s. 563–565.

Naprzód sam pan hetman albo kanclerz wyliczał rzeczą dosyć piękną potrzeby wszystkie i przypadki Rzeczy Polskiej, po tym każdy według miejsca swojego co rozumiał, wotował, przez cały tydzień, aż do niedzieli, zjeżdżając się na poranki do króla na pałac za zamkowy. W niedzielę po tym król z królową, i panowie wszyscy wyżej pomienieni, posłowie także do sale na to kosztem zbudowanej w zamku na Rabsztynie od hetmana proszeni byli na obiad. Była ona sala ozdobnie przystrojona, tak malowaniem misternym jako i obiciem kosztownym. Na wchodzeniu przed salą były dwie osobie ryte między słupami, Mars na prawej, na lewej białogłowa trzymająca signa wiktorej, a wewnątrz wszystka historia [k. 141v] o wzięciu Proserpiny misternie wymalowana. Naprzeciw drzwiom Majestat był królewski złotogłowie obity, nad stołem herby królewskie. Niedaleko drzwi służba aż pod same wierzch pełna rostruchanów i pucharów z kubkami kosztownych, którą mógł szacować więcej daleko, aniżeli na sto tysięcy złotych.

Tymże porządkiem jako i w przeszłą niedzielę oni wszyscy goście u stołu siedzieli. Po obiedzie były gry i kunszty rozmaite, na ostatku obiadu od hetmana, albo pana młodego podarki oddawane były. Najprzód królowi dał konia z stada swego, który urodą i cnotą podobien był dzianetowi. Królowej rostruchan ozdobny, z którego pode Pskowem gdy tam był z wojskiem od króla jako hetman zastawiony za zdrowie królewskie i królowej samej pijał. Inszym potym gościom swym, panom i paniom i posłom pomienionym portugały złote, na których była twarz królewska z jednej strony, a z drugiej żalosna figura o wzięciu Połocka i Ziemi Inflanckiej. Po obiedzie rozmaite tańce, a ku wieczorowi kunszty ogniste.

Przyszły potem dwie rocie piesze po staroświecku w zupełne jasne poleowane kirysy przybrane, którzy z sobą pieszo drzewka kruszyli, niektórzy też z sobą broniami wręcz czynili, na co król z królową i wszyscy goście długo w noc szczęśliwie patrzyli.

Drugiego dnia także król i panowie wszyscy z rady wyszedłszy, zeszli się na obiad tamże do tego gmachu i na wieczrą. Po wieczery, gdy na lepszej myśli byli, nastąpiło jakoby z nieba kilka Bogów i Bogiń ubranych kosztownie. Naprzód sami z sobą rozmaite tańce mieli. Po tym ze imię królewskie i Zamoyskiego pana młodego, któremu to k woli czynili [k. 142], paniej młodej, tudzież też wystawiwszy i pozdrowiwszy, z paniami i panami tańcowali. Trzeciego dnia na rynku w Krakowie były rozmaite gonitwy i igrzyska. Wszystkie kamienice w rynku, około kościoła panny Marii, dla panów i pań zapowiedziane były, a osobliwie jedna u Jana Szpinglera mieszczanina i kupce, w której król z królową siedział. I ten mieszczanin cieszył się z tego, że król dom jego nawiedził, upominki darował, które król wziąć rozkazawszy, hojnie mu łaskę swoją pańską królewską nagroził.

Były dwoje spactacula na rynku, na jednym było wiele pań i panien, na drugich sędziowie i sam hetman. Tam naprzód siedem par z kopicami wje-

chawszy, za tarczami na ostre dosyć porządnie i mężnie z sobą czynili, a osobliwie hetmańscy z niektórymi dworzany królewskimi. Jako naprzód Wacław Podgórecki, Paweł Kacko, Andrzej Grudziński⁶⁵, Jakub Jankowski, Stefan Kaźmierski⁶⁶, Stanisław Górski, Paweł Kaszkowski, Mikołaj Rogoziński, Bronisław Czchowski, Marcin Biermański, Jakub Witkowski, Krzysztof Płoniewski, Jan Dobek, Stanisław Cymiński. Ci wszyscy przed tym żołnierską służąc do Moskwy, wiele a mężnie z nieprzyjacielem czynili, a po tym przystali do hetmana, mieli chorągwie pod herbem hetmańskim trzema wręby, na których był ten tekst napisany: cernit et audet, także [słowo nieczytelne]. Wsiadając na konie wszyscy jeden drugiego przepraszali się, dokładając tego, jeśliby który za przypadkiem nieszczęścia był obrażony uchowaj Bożę, i zabit!, tedy to sobie zawczasu odpuszczali. [k. 142v] Było rannych kilka, w tym igrzysku, jako Grądzicki, któremu kopia przez rękę przebiegła, Kazimierski także przez konie szkodliwie był ranny, pod Witkowskim konia raniono, pod Dobkiem koń zabit, któremu zaraz hetman swego strojno ubranego, na którym sam siedział, dać rozkazał.

Zatem skoro się ta gonitwa dokończyła, przyjechał mąż na koniu na onże plac w murzyńskim ubiorze, prosząc sędziów, którzy siedzieli in seorsivo spectaculo, żeby panu jego na on plac przyjechać pozwolili. Zatym, gdy mu dozwolono, Mikołaj Wolski, na on czas miecznik koronny starosta krzepicki, po murzyńsku ze wszystkim pocztem kosztownie ubrany wyjechał na wozie pozłocistym, na przodku panna była podparta herbem Zamoyskich Domu, a z tyłu biały orzeł w koronie, na tej imię królewskie było na pisano po grecku; STEPHANOS. Z gęby wychodził głos: REGNI ac Stephani nomen et omen, a na kopicach tekst napisany RECTIS BELLI paucisque consilius. Za Panną szli mężowie po murzyńsku ubrani w pancerzach z płótna na to uczynionych, a w wieńcach, za którymi szedł Elephant, na którego na grzbiecie była wieża, z której rozmaite kunszty puszkarskie ogniste wychodziły. Tellum złote nieśli na trzech wielbłądach Murzynowie. Trębaczów było ośm także po murzyńsku ubranych.

Po tym Mikołaj Zebrzydowski z Zebrzydowic⁶⁷, na on czas jeszcze będąc

⁶⁵ Andrzej Grudziński w tym turnieju w walce z Jakubem Jankowskim z ziemi dobrzyńskiej został ranny w rękę. Zob. [M. Bielski] *Kronika Marcina Bielskiego*, w: *Zbiór dziejopisów polskich we czterech tomach zawarty*, t. 1, Warszawa 1764, s. 732.

⁶⁶ Stefan Kaźmierski (Kazimirski) był prawdopodobnie synem Piotra h. Bibersztejn, żołnierza aktywnie uczestniczącego w potyczkach podczas panowania Zygmunta Augusta i potem w wyprawach moskiewskich Stefan Batorego. Zob. [K. Niesiecki], *Herbarz Polski...*, t. 5, s. 70. Był też prawdopodobnie bratankiem Mikołaja Kazimirskiego, posła na sejmy, uczestniczącego w opozycji antybatoriańskiej. Zob. W. Urban, *Kazimirski (Kazimirski) Mikołaj h. Bibersztejn (zm. 1598), arianin, działacz sejmikowy*, PSB, t. 12, s. 293–294.

⁶⁷ Mikołaj Zebrzydowski, syn Floriana Kaspra kasztelana lubelskiego, hetmana nadwornego. Starosta sężycki w latach: 1582–1588, rycki, w latach: 1585–1620, krakowski, w latach: 1585–1620,

starostą sężyckim w osobie Saturnusowej jako rycerz złotego [k. 143] wieku na on plac przyjechał. Wóz ciągnęli dzień i noc dwanaście dziątek białych, także wiele czarnych nadobnie ubranych w atłasowe szaty, gwiazdy po nich, białe trzymały prawą stronę, czarne lewą łańcuszkami powiązane, w wszystkie zegarki nosły na głowie. Siedział na wozie Saturnus z brodą siwą, kosę w ręce zbrojnej trzymał, która znamionowała wiek złoty za panowania króla STEPHANA. Za tym Stanisław Miński wyjechał na onże plac, Jowisza i Minerwy osoby na wozie mając, wóz był ... obłokiem kryty, co było z bawełny misternie przyprawiono, który ciągnęli trzy orłowie. Na prawej stronie siedział Jupiter, przed nim były błyskawice straszne ogniste, które gdy doszły onego obłoku, zrazu się gwałtem żarzyć poczęły, aż Bóg z Boginią zaledwie z wozu uciekli, jednak on ogień ugaszono. Trzymali Jowisz z Minerwą gniazdo, na którym siedział orzeł biały, co znaczyło, iż za ich obroną albo pomocą, jako ludzie pogańscy rozumieli państwa w pokoju sprawowane być miały. A iż tym bogom przed tym orła ofiarowano, którego Królestwo Polskie za herb zażywa, ukazując to, że oni sami królowi temu z rąk to swoich oddali, i to jakoby znać dawając, że dla nich takie szczęście w Królestwie i sława za fortunnym zwycięstwem na wszystkie Nieprzyjacioły się rozciągała, a oni z tego się ciesząc, z Nieba na Ziemię zstąpili, obiecując i na po tym szczęśliwe powodzenie.

Był wóz osobliwie zrobiony...na którym Niebo, albo gmachy Bożkom onym na cztery się części dzieliły, na każdej sferze były trzy znaki niebieskie z gwiazdami, które zowią się [k. 143v] Zodiacy, oprócz samego Jowisza, który na wozie siedział. Prowadzili Saturnowie czterej wóz, przy nim rycerze króla beockiego Argota w osobie jego, trzymając w lewej ręce tarczą, na której były dwa pola białe, a zasię w prawej ręce dwa jabłka, jedno ciskał, a chwycił, drugie i trzecie nogą od siebie odbijał, a miał ten tekst napisany: Aequivit habet [1 słowo nieczytelne]. Stanisław Żółkiewski wojewodzie bełski w osobie myśliwej Dyjanny wyjechał, na znak tego, iż król, po wojnie w pokoju odpoczywać, najchętniej się myślistwem zabawiał. Miał na sobie ubiór zielony, mając podle siebie Nymph czternaście, które wiodły harty i ogary i dwóch jeleni, wszystkie były ochędożnie i kosztownie ubrane. Okazawszy delicje swe królowi Dyjanna na stronę na koniu odjechała, za nią zaraz tryumf Moskiewski wywodzono, który tak był przygotowany: Bramę toczono od Waysowej kamienicy, ku onemu placowi na widok przed króla, który siedział w Szpinglerowej kamienicy, nad którą napisano było ten tekst: STEPHANO Regni Poloniae et Magno Duci Lithuaniae et Moschouitico Victori, Triumphatori, Polociae Liuoniaeque receptis, Lithuaniae finibus prelati. S.P.Q.P. Na prawej bramie strony ten napis: Magnanimitate et

wojewoda lubelski w 1589 roku, starosta lanckoroński w latach: 1590–1598, starosta śniatyński w latach: 1596–1620, marszałek wielki koronny w roku 1597, wojewoda krakowski w latach: 1601–1620. Zmarł w roku 1520. Zob. *Urządnicy województwa krakowskiego XVI–XVIII. Spisy*, Kórnik 1990, s. 275; [K. Niesiecki] *Herbarz Polski...*, t. 10, s. 146–147.

Clementiae. Po stronach zasię ten był tekst na prawej: Nec urbis partis. Na lewej: Nec orbis finibus. A gdy się przytoczono nieznacznie ku placowi, naprzód wyszło ludzi pieszych ochędźnie kilkadziesiąt ubranych jako jakich żołnierzy, za nimi trębacze, po nich zaraz proporce albo znaki wojenne [k. 144]. Za tym jazda przed którą szli rotmistrze, a przed wszystkimi giermek do rzeczy ubrany piechota wszystka z pozłocistymi szefelinami po staroświecku była. Za tym zaś wieziona na trzech wozach podobieństwa onych wszystkich spraw wojennych, które przez trzy lata w Moskiewskiej ziemi podejmowane były miast, zamków pobranych, rzek, lasów, przez które przeprowowali wojska, oblężenia zamków i dobywania ich. Na drugich wozach pancerze, zbroje, tarcze, oszczepy, drzewca i insze rozmaite bronie moskiewskie wieziono. Za nimi ludzie obojga stanu, jako więźnie, i wielka zdobycz albo łupy. Inflancka Ziemia na kształt białej głowy przyprawiona była ochędźnie w wieńcu zielonym na szerokim placu, kiedy onej wszystkiej krainy własność wykonterfektowana była, a Moskwin w niej pod nogami przydeptany. Za tym wszystkim szli więźniowie, którzy bronili tego, aby si e ludzie nie naciskali. Za nim wóz kosztowny ku triumphowi należący ze wszystkich wozów najwyższy na cztery konie białe. Naprzód ku wozu Orzeł biały wyciągał szyję, na koniu z łukiem w tyle u niego panna, która w prawej ręce trzymała wieńiec, w lewej kłos. W tyle wozu trzy kopie, od których na łańcuszkach trzech jeden łańcuch wielki wisiał. Którym był Moskwin przywiązany, a za wozem więźniów po Moskiewsku ubranych niemała gromada, hetmanów, wojewod, w Inflanciech, pod Połockiem, pod Sokołem, pod Wielkimi Łukami, pod Zawołociem i indziej pobranych, za nimi insze pospólstwo, a za tymi wszystkimi błazen, który pośmiewał z onych pierwszych hardych fu-ków i śmiałości ich nieprzystojnej [k. 144v] z wielkiego kniazia moskiewskiego. Podle wozów między onymi więźniami, szły białe głowy z lampami, z których osobliwe perfumy wychodziły. Na ostatku muzykowie wszyscy w wieńcach. A ten trumf wywiodły księżęta Słuckie bracia rodzeni, których familia po mieczu już zesła. Za nimi zaraz wyjechał Czierski Joachim na wozie w sześć koni z skrzydły przyprawionymi, siedział na wozie Kupido mały z kędzierzawą głową, mając zawiązane oczy sajdak na ramieniu, podle którego chłopięta bardzo pięknie śpiewały, a z obudwóch stron około woza świece lane gorzały, skąd gęste kunszty puszkarские wylatały. Za tym zaraz Wenus na dwóch wielorybach na muszli morskiej siedząc wyjechała, trzymając Parysa związanego łańcuchem. Co wywiedli Jan⁶⁸ i Piotr⁶⁹ Myszkowscy, synowcy Piotra biskupa krakowskiego,

⁶⁸ Jan Myszkowski h. Jastrzębiec (zm. 1591), kasztelan połaniecki, potem żarnowski; najstarszy syn Zygmunta starosty oświęcimskiego i zatorskiego, bratanek Piotra Myszkowskiego biskupa krakowskiego. W 1583 roku nie pełnił jeszcze urzędu senatorskiego. Dopiero w 1584 roku został kasztelanem połanieckim. Zob. H. Kowalska, *Jan Myszkowski h. Jastrzębiec*, PSB, t. 22, s. 371–372.

⁶⁹ Piotr Myszkowski (Gonzaga-Myszkowski), h. Jastrzębiec, syn Zygmunta starosty oświęcim-

ci przemysłem i ochędóstwem swym wielu innych celowali. Szła naprzód Muzyka pięknie i ochędownie ubrana, za Muzyką cztery trębacze w żółtym i białym atłasie. Wielorybom z oczu i z gąb po wszystkich stronach pryskała woda... na ludzi, którzy się tam naciskali, czym sobie wielki plac do rozszerzenia swej rzeczy uczynili. Wenus kosztownie ubrana była w brunatnym złotogłowie, kształtem z białego a żółtego altembasu, za nią jechali dwa patronowie, jabłko złote sędziom oddali, na którym był tekst napisany: Pulcherrima accipiat. To po tym do ręki paniej młodej od hetmana podane było. Mieli lokajów 12 w czerwonych, modrych i białych atłasiech, cztery konie były paradne, deki na nich z atłasu błękitnego, czerwonego, a żółtego haftowane złotem, które wiodły białogłowy [k. 145] w kitajczanych szatach wiśniowych, głowy pięknie ubrane, o czym szerzej epistoła R. St. S.D. ad Georgium [1 wyraz nieczytelny] Marchionem Brandenburgensem in Prussia Ducem.

Po przenosinach w kilka dni rozjechali się oni panowie, król także przez czas nie mały w Niepołomicach się łowem, w którym się zawsze kochał, zabawiwszy, wyjechał do Litwy. Tegoż roku królowa szwedzka pani dzisiejszego pana naszego umarła.

skiego i zatorskiego, wojewoda rawski, współtwórca ordynacji pińczowskiej, bratanek Piotra Myszkowskiego biskupa krakowskiego; województwo rawskie uzyskał w r. 1598. Zob. R. Żelewski, *Piotr Gonzaga Myszkowski margrabia na Mirowie (1560–1601)*, PSB, t. 22, s. 392–393.